

Muuseum, mis jutustab lugusid okupatsioonide aegadest

Sellel muuseumil on mitu nime: üheksa tegevusaasta jooksul on kasutusel olnud Eesti Lähimineviku ja Okupatsioonide Muuseum, Eesti Okupatsioonide ja Vabadusvõitluse Muuseum, käibekeeles Okupatsioonide Muuseum ja välisseinal on kirjas lihtsalt muuseum. Spetsiaalselt muuseumiks ehitatud moekas hoone Tallinna ühel kõige tihedama liiklusega ristmikul vajab nime, mis on mõistetav ja nähtav. Muuseumist sõidab iga päev mööda arvutu hulk inimesi Mustamäele, Öismäele, jalutab Toompeale ja Tõnismäele. Nende hulgas on inimesi, keda muuseumis kajastatav periood otseselt puudutab. Nad kõik võiksid olla muuseumi külastajad, kui nad teaksid, mida see hoone sisaldab ja mis eesmärki kannab...

Okupatsioonide Muuseumi põhiülesanne, nagu teistelgi muuseumitel, on oma spetsiifikale vastava materjali kogumine, säilitamine, uurimine, esitlemine. Kaasaegsed muuseumid on üha enam ka haridusliku töö keskusteks, partneriteks koolidele oma valdkonna tutvustamisel.

Okupatsioonide Muuseumi ülesandeks on meie ühiskonda tänini mõjutavat perioodi - Nõukogude okupatsiooniga alanud ja Eesti taasiseseisvumisega lõppenud ajajärku puudutava suulise ning esemelise materjali talletamine ja tutvustamine. Okupatsioonidega kaasnenuid repressioonide mõju ja mälestused on tänini liiga lähedal ja liiga isiklikud ning ka okupatsiooniaegne olme ja mentaliteet pole ühiskonnast veel kadunud.

Muuseumil on siin kindel roll olla selle mitte just lihtsa teema käsitlejaks, seda alal hoida, toimunule paralleele näha ka mujal maailmas ning tutvustada ja selgitada Eesti lähiajalugu muuseumile omaste vahenditega.

Okupatsioonide Muuseumi ei saa külastajaid ahvatleda kaunite või sen-

satsiooniliste šedöövritega, sest neid kogudes lihtsalt pole. Küll leidub aga politiseeritud kurioosumeid.

Muuseumi kogusse kuuluvad esemed, dokumendid ja fotod pärinevad

sasti okupatsiooniaegsete esemete kogumist, mis on ka tänase kogumistöö suund. Kuigi paljudest nõukogudeaegsetest asjadest on saanud erakogujate huviobjektid, annetatakse jätkuvalt

Okupatsioonide Muuseum Tallinnas

nii Nõukogude kui Saksa okupatsiooni ajast, millest enamiku moodustavad nõukogudeaegsed materjalid. Erilist tähelepanu on pööranud poliitilise taustaga esemete ja dokumentide kogumisele, alates ekspositsioonis olevatest küüditatute kohvritest, pealtkuulamisaparatuuridest, metsavendadele kuulunud esemetest ja erinevate leeride poliitpropagandast kuni laulva revolutsiooni aegse sinimustvalge vaimustuseni. Palju väga väärtuslikke esemeid on muuseumisse kogunenud annetustena, aga ka Heiki Ahoneni järjekindla kogumistöö tulemusel. Muuseumisse oli selle avamise ajaks 2003. a kogutud ca 15 000 museaali, mille arv tänaseks on täienenud ca 35 000 ühikuni. Kogusse kuulub ka märkimisväärselt palju nõukogudeaegseid olmeesemeid, mis on tänaseks ammugi käibelt kadunud.

Uus loodav muuseum alustas aeg-

muuseumile olulise ajaloo väärtusega esemeid. Hetkel ootab kirjeldamist ja andmebaasi sisestamist arvukalt esemeid, mis on oma järge aastaid oodanud. Eesti muuseumite kogumispoliitika väljatöötamise raames näen eesseisva ülesandena kogude põhjaliku ülevaatamist, klassifitseerimist ning täiendava teabe kogumist esemete kohta. See on vajalik ka parema ülevaate saamiseks täiendamist vajavatest või puuduvatest olulistest esemetest. Kaasaegne infotehnoloogia võimaldab küllastajatele avada *catalogue raisonné*, kus huvilised saavad tutvuda elektroonilise kataloogiga ja miks mitte leida samas ka tänusõnad muuseumi toetajatele-annetajatele.

Et tuua vaheldust püsiekspositsiooni ja aktiivsesse kasutusse võimalikult palju museaale, on kavas koostada ajutisi teemanäitusi ja avaldada publi-

katsioone ning seeläbi täiendada ka andmeid esemete kohta. Väiksemaid portatiivseid või ainult „ühe eseme“ näitusi võiks hiljem eksponeerida ka maakonnamuuseumites. Oleme järgmisesse aastasse kavandatud metsavendade näituse, kuid eraldi väljapanekut väärib palju väheksitletud teemasid, teiste seas väliseestlaste tegevus ja roll taasiseseisvumisel, poliitvangid Siberis, tsiviilkaitses mõlemal pool raudset eesriiet jne.

Okupatsioonide Muuseum võõrustab ka teemakohaseid külalishäid. Nii on juulist kuni septembri lõpuni avatud EMÜ külalishäitus „Eesti rohevöö“, mis käsitleb piiritsooni ja Nõukogude militaariojektide mõju looduskeskkonnale. Oktoobris avame koos Rootsi saatkonnaga Raoul Wallenbergile pühendatud näituse ja märtsis küüditamise mälestuseks „Kirjad kasetohul“ koos Läti saatkonnaga. Lisaks on näitusesoove mitmetelt teemaga tegelevatelt ühingu-
telt.

Rääkides vaid näitustest ning peatumata praegu pikemalt muudel üritustel ja ettevõtmistel, peame vaatama ka, kes on Okupatsioonide Muuseumi külastaja.

Äsja avatud „turistilõksud“, nagu Lennusadam, Teletorn ja Ajaloomuuseum, pole muuseumi külastajaskonda õnneks vähendanud. Ligi kaks kolmandikku külastajaist on läbi aastate olnud väljast tulijad, enamasti omal käel liikuva turistid, kel on huvi Eesti ajaloo vastu ja aega tutvuda nii ekspositsiooni kui seitsmel ekraanil jutustatavate lugudega okupatsiooniaja erinevatest perioodidest. Muuseumisse tullakse ka organiseeritult ettetellitud gruppidega, kes soovivad ekspositsiooniga tutvuda enamasti inglise- või soomekeelse giidi vahendusel, kuid võimalikud on ka vene-, saksa- ja prantsusekeelsed tutvustused.

Külalisteraamatusse tehtud sissekandeid on igast maailma nurgast, mis enamasti on tunnustussõnad sisuka ja hästi tasakaalustatud väljapaneku eest. Suurlinnadest tulnud venelased avaldavad tihti imetlust kunagise Nõukogude vabariigi saavutuste üle, kuid ei puudu ka radi-

kaalsed arvamused okupeerimisest ja okupantidest.

Eesti kohaliku suhteliselt väiksema külastajaskonna põhjal tundub, et tänase edu-Eesti teema ei ole minevikusündmuste käsitlemine, võibolla on rasketest läbielamistest rääkimiseks ajadistants liiga napp nagu Imbi Paju „Tõrjutud mälestustes“. Vaevalt on takistuseks kallinenud neljaurone pileti hind, mida eelkõige kohalikele elanikele mõeldes kompenseerime tasuta külastuspäevaga iga kuu teisel pühapäeval ja soodsas perepiletiga.

Meeldiva üllatusena tõi 18. mai rahvusvahelise muuseumiöö kampaania muuseumisse poolteist tuhat külastajat, enamasti kohalikke erinevas eas inimesi, kellest mitmed tunnistasid, et pole selles muuseumis kordagi varem käinud, kuid võtavad aega põhjalikumaks tutvumiseks edaspidi, sest püsiekspositsioon nõuab aega ja süvenemist, siia ei tulla elamustejahile. Lisaks püsi- ja ajutistele näitustele peab seda huvi toetama ka tänaseid okupatsioonijärgseid noori kõnetav haridusprogramm, mis on muuseumi ja koolide ajalooõpetajate hea koostöö aluseks.

Nii nagu linn, ei saa ka ükski muuseum kunagi lõplikult valmis, selle roll ja ühiskondlikud ülesanded teisevad ajas. Ka kõnealusel muuseumil on ees hulk ülesandeid ja varuks võimalusi areneda nii sisult kui mahult.

Kadri Viies
Okupatsioonide Muuseumi direktor

Hoiame Eesti lipu kõrgel

Viimase Eurovisiooni lauluvõistluse ülekanne ajal näidati tihti Bakuu panoraaми, kus torkas silma suur riigilipp. Olen veendunud, et Eesti ei ole Aserbaidžaanist kehvem riik. Ikka palju parem. Mõtleme ka meie sinimustvalge senisest rohkemale kasutamisele.

Oli aegu, mil sinimustvalge heiskamine oli keelatud ja selle tegevuse eest karistati. Hoolime siis nüüd oma riigist ja peame seda kalliks, näidates oma hoolimist riigilipu heiskamisega.

Tallinna Lennujaamast möödudes vaatan selle ees lehvivat trikoloori. Soovin, et selliseid pilkupüüdvaid lippe oleks meie maal rohkem. Lisaks õhuvärvale peaksid väärivad piisava suurusega lipud lehvi-
ma kõikides piiripunktides maanteedel ja suuremates sadamates ning tervitama nii meie riigi külalisi kui kojusaabujaid.

Soovin ka, et kõik omavalitsused mõtleksid kohale, kus võiks lehvida suur riigilipp, mis öisel ajal peaks olema valgustatud. Ja muidugi peaksid lipud pidupäevadel lehvi-
ma kõikidel Eesti kodudel. Suhtumine Eesti lippu näitab suhtumist ka Eesti riiki. Kaunistame Eesti kodud kolme koduvärviga, nagu seda soovib üks tore isamaaline laul.

Kalev Lillo
Riigikogu liige

Mõtteid kuninganna Elizabeth II teemantjuubelist

Hiljuti saime jälgida Ühendkuningriigi monarhi 60nda trooniloleku aastapäeva pidustusi. Ühe inimese elus on see pikk aeg. Kogu tuhandeaastase ajaloo jooksul on Inglismaal kauem troonil olnud vaid kuninganna Victoria (1837

ning isegi tagaaeda. See oli hindamatu väärtusega otsus, mis hoidis üleval rahva moraali ja kogu rahvuse eneseväärikust, sest Hitler proovis ka seda maad alistuma sundida. Kuningad ei põgene ega alistu, nad kas võidavad või lange-

Euroopa ajaloo uurijate loomulikult keegi kuulnud. Hiljuti nii eesti kui ka inglise keeles ilmunud raamat EV järjepidevuse edasikandjast eksiilis, suursaadik August Tormast on huvitav lugemismaterjal Eesti-Suurbritannia ajaloolistest sidemetest huvitatutele. Aga tuletagem meelde president Ilvese sõnu, et vabadust ei tohi karta, vaid selle üle tuleb uhke olla ja kui vaja, siis selle eest võidelda ja verd valada! Eestlaste kogukond Inglismaal tähistas ka kuninganna juubelit nii Londonis, Bradfordis, Leicesteris kui ka Nottinghamis. Ollakse tänulikud sellele võimsale demokraatlikule riigile, kes võttis kõigi teiste kõrval vastu ka Eesti sõjapõgenikud, aga on pakkunud ka töö- ja õppimisvõimalusi teistele erinevatel aegadel tulnutele. Lõpetuseks võib mainida, et kui- gi aeg teeb oma töö, on veel elu ja tervise juures kuninganna eakaaslasi, nn 1926. aastakäigu eesti poisse, kellel Eesti ajaloo elavate legendidena on järeltulijatele veel palju huvitavat jutustada. Nime- tagem siin näiteks Nottinghami mehi, Saaremaal sündinud Heino Poopuud ja Kalev Eprot.

Buckinghami palee

– 1901), seega siis 64 aastat. Kui jätta kõrvale kuld ja kard ja pidulik osa, siis võib küsida, mida tähendab see ühele tavakodanikule, sest monarhia osa tähtsate otsuste langetamisel on väike.

Kuningannas nähakse siiski üht elavat riiklikku sümbolit, kellesse usutakse ja kelle diplomaatiline rahu on kadestamisväärne. Eestis elava küüditatu ja represseeritu vaatevinklist võib jällegi näha, et tema valitsemise algaastad langesid kokku Stalini ajaga ENSV-s. Valitsejad peavad alati arvestama, et rahvas jälgib nende iga liigutust. Eriti tõstis lugupidamist monarhiasse Elizabeth II isa, kuningas Georg VI ja kuninganna otsus jääda Londonisse 1940. aastal, kui linn põles Luftwaffe lauspommirünnakutest ja pomme sadas ka Buckinghami palee ümbrusesse

vad lahinguväljal!

Siinkohal tuleb alati keelele küsimus, kas Eesti alistus 1940. a Nõukogude Venemaale vabatahtlikult või oli see okupeerimine. Keskmisele kuningriigi alamale on väga raske selgeks teha, et see ei olnud rahva üldsuse tahtel toimunud kommunistlik riigipööre, vaid anneksioon Venemaa poolt. Ei kõlanud ju ühtegi püssipauku ja relvad pandi lihtsalt maha ning paluti Venemaa (NSVL) koosseisu võtmist. Halvemal juhul teatakse, et Baltikum (Eesti, Läti ja Leedu pannakse ühte patta) on alati Venemaa osa olnud ja 1991. a saadi iseseisvus nn kingitusena ehk armuannina Venemaalt (ingl k. *Got Freedom from Russia*), sest NSVL lagunes nagunii laiali. Vangistuses murtud mehena surnud EV esimesest presidendist pole peale Ida-

Aavo Timma
Inglismaa

Eesti on hoitud

Riigikogu võttis tänavu 14. veebruaril 71 poolthäälega vastu avalduse, millega Riigikogu avaldab tunnustust Eesti Vabariigi kodanikele, kes tegutsesid Nõukogude Liidu või natsionaalsotsialistliku Saksamaa okupatsiooni aastatel Eesti Vabariigi *defacta* taastamise nimel. See oli suur hetk, sest Riigikogu mõistis oma avaldusega hukka Nõukogude Liidu ja natsionaalsotsialistliku Saksamaa repressiivse poliitika ning isikute tegevuse, kes nende režiimide teenistuses on toime pannud inimsusevastaseid kuritegusid, sõltumata nende kodakondsusest ja kuritegude toimepaneku kohast.

Riigikogu selline samm oli tunnustus oma kodanikele, kes tegutsesid okupatsioonide ajal Eesti Vabariigi taastamise nimel. Nii tunnistas Eesti parlament ühtlasi riigi kohustuste järjepidevuse kestvust oma kodanike ees. Eesti iseseisvuse nimel tegutsemise tunnustamine on ühtlasi käitumisjuhisi praegustele ja tulevastele kodanikele

otsustavates olukordades valiku tegemisel. Avalduse eesmärk oli ka tasuda auvõlg nende ees, kes ei kaotanud usku ja astusid tegelikke samme Eesti riigi taastamiseks.

Nii on otseselt või kaudselt selle avalduse adressaadid ka kõik representeeritud ja küüditatud, keda esindab Murtud Rukkilille Ühing. On selge, et aeg läheb edasi, ning seda, mis ajaloos juhtunud, pole enam võimalik tagasi keerata ega muuta.

Me peame minevikus tehtud vigu ja ülekohut mäletama ja sellest õppima, me peame samamoodi tunnustama neid, kes on käitunud õigesti ja olnud julged ning põhimõttekindlad hetkedel, kui see on olnud raske või koguni inimestele endile otseselt ohtlik.

Niikaua, kui Eestis on inimesi, kel on julgust seista meie riigi püsimise ja oma kodanikupõhimõtete eest, pole vaja tunda hirmu meie tuleviku pärast. Ajalugu näitab meile, et tõde tõuseb ja vale vajub, kulugu selleks kasvõi aasta-

kümneid. Riigikogu avaldus ongi tunnustus sellistele inimestele, ka kõigile Murtud Rukkilille Ühingu liikmetele.

Loodan, et meie ühiskond ei uinu, ega lase end eksitada tühistest argimuredest, neid on alati olnud ja neid tuleb alati veel. Peamine on täita väärikalt oma kohust ning hoida meie riiki ja inimesi, usku paremasse tulevikku. Sest nii on terve Eesti hoitud.

Urmas Reinsalu
Kaitseminister

Teadmiseks seadustest

1. juunil 2012 jõustuvad puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muudatused, mille kohaselt Sotsiaalkindlustusamet hakkab puude raskusastet ja püsiva töövõimetuse ulatust tuvastama tervise infosüsteemist saadavate andmete põhjal.

Seaduste jõustumisega täiendatakse laste ja vanaduspensionialiste ning tööealiste isikute ekspertiisitaotluse vormi, lisades sinna nõusoleku tervise infosüsteemis sisalduvate andmete töötlemiseks.

Palume kõiki taotlejaid, kes esitavad pensioniameti büroole puude ja püsiva töövõimetuse tuvastamiseks hetkel veel kehtiva ekspertiisitaotluse vormi, kindlasti juurde lisada nõusolekuleht tervise infosüsteemis sisalduvate andmete töötlemise kohta. Selle leiate lisast.

Eraldi nõusoleku lisamine taotlusele on vajalik seetõttu, et alates 1. juunist 2012 hakatakse ekspertiise tegema tervise infosüsteemis olevate andmete põhjal, Sotsiaalkindlustusamet aga saab tervise infosüsteemist patsiendi tervise andmeid pärida üksnes patsiendi

nõusolekul.

Ilma isiku nõusolekuta ei ole Sotsiaalkindlustusametil võimalik tervise infosüsteemist andmeid pärida ning ekspertiisi teostada ning Sotsiaalkindlustusamet peab hakkama taotlejatelt nõusolekuid küsima tagantjärele, mis toob kaasa ekspertiisimenetluse pikenedamise.

Lisainfo:
Karin Kodasma
Sotsiaalkindlustusamet
Tel: 620 8372

Eesti-Vene uue pensionilepingu alusel on seni esitatud 4006 taotlust

Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise uue pensioni-kindlustust käsitleva koostöölepingu kohaldamise algusest on möödunud kolm kuud. 16. jaanuari seisuga on Sotsiaalkindlustusametile esitatud kokku 4006 taotlust. Neist 898 taotlust esitati pensioni koheseks määramiseks ja 948 taotlust pensioni eelarvestamiseks.

Eelarvestus annab võimaluse võrrelda ja valida, kumb on kasulik, kas pension siseriikliku seaduse alusel või lepingu alusel, ja teha oma otsus pärast seda.

Seni esitatud 4006 taotlusest 2160 on esitanud Vene sõjaväepensionärid. Need on inimesed, kes saavad Vene Föderatsioonilt sõjaväelase eripensioni ning kellel vastavalt lepin-

gule tekkis õigus taotleda pensioni ka Eesti riigilt, kuna neil on Eestis omandatud pensionistaaži. Käesolevaks ajaks on Eesti pension määratud ja seda maksta hakatud 1661 sõjaväepensionäri. Ülejäänud taotlused on menetlusjärgus.

Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vaheline pensioni-kindlustust käsitlev koostööleping allkirjastati möödunud aasta 14. juulil. Lepingu kohaselt on kõigil Eesti ja Vene kodanikel, samuti kodakondsuseta isikutel, kes elavad Eestis või Venemaal, õigus taotleda pensioni mõlemast riigist vastavalt kummagi riigi territooriumil töötatud ajale.

Eesti ja Venemaa vahelise erikokuleppe alusel kohaldatakse pensio-

nilepingut alates 16. oktoobrist 2011.

Riigikogu ratifitseeris Eesti-Vene pensionilepingu 28. septembril 2011, Venemaa riigiduum ratifitseeris selle 13. jaanuaril 2012. Leping jõustub lõplikult pärast ratifitseerimiskirjade vahetamist ja on tähtajatu.

Lepingu alusel pensioniõiguste realiseerimiseks tagasiulatuvalt on aega 6 kuud. Pensioniavaldused, mis on esitatud kuni 15. aprillini 2012, loetakse esitatuks tagasiulatuvalt 16. oktoobril 2011.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tulumaksusoodustustest

Kõikidel isikutel, k.a. represseeritudel, on õigus üldisele maksuvabale tulule suuruses 1728 eurot aastas ehk 144 eurot kuus. Samas on pensionäridel, sh represseeritudel, lisaks eeltoodule pensioni osas õigus täiendavale maksuvabale tulule 2304 eurot aastas ehk 192 eurot kuus. Kokku on pensionäridel õigus saada tulumaksuvaba tulu 4032 eurot aastas ehk 336 eurot kuus.

Töötajatel, kaasa arvatud miinimumpalgaga töötajatel, täiendavat tulumaksusoodustust ei ole.

Kui kehtestada represseeritudel lisaks olemasolevatele tulumaksusoodustustele veel lisasoodustus, siis tekiks olukord, mil pensionäride hulgas erinevatele sihtrühmadele võimaldatakse erinevaid tulumaksusoodustusi.

Sotsiaalministeerium on seisukohal, et tulumaksusoodustused peaksid olema kõikidele pensionäridele, ka represseeritud isiku pensioni saavatele isikutele, ühesugused. Represseeritud pensionilisa mitetulumaksustamisel jääks riigil osa tulumaksu saamata.

Sõidutoetus ilma kuldokumentide esitamiseta

Sotsiaalministeerium toetab üldiselt toetuste määramist ja maksmist lihtsustatud menetlemise teel.

Represseeritud tunnistus on väljastatud aga 12 654 isikule. Kui sõidutoetust tuleks maksta kõikidele represseeritud isikutele, oleks kuluks 404 928 eurot aastas.

Sotsiaalkindlustusameti andmetel

taotles 2011. aastal sõidusoodustust 4729 ühistransporti kasutanud represseeritud isikut, sõidusoodustuse kulu aastas oli 147 176 eurot ning soodustuse keskmine suurus oli 31,12 eurot. Kui sõidusoodustust makstakse kõikidele represseeritud sõltumata ühistranspordi kasutamist, kaasneks sellega eelarvekulude märgatav tõus.

2011. aastal tegi siseministeerium analoogse ettepaneku maksta represseeritud sõidusoodustust kuldokumentideta, kuid valitsus ei toetanud vastavat ettepanekut seoses kulude kasvuga.

Sõidutoetuse maksmine kõikidele represseeritud isikutele on seega seotud suurte eelarvekuludega ning pole seetõttu võimalik.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Hiiumaal avati Teises maailmasõjas hukkunud hiidlastele mälestusmärk

Hiiumaal avati 25. mail Teises maailmasõjas hukkunud hiidlastele mälestusmärk. Palju aastaid kestnud töö jõudis lõpule. Pidulik avatseremoonia koos mitmete üritustega toimus Kärđlas. Suur tänu Otto Mägile ja Heino Kerdele, kes aastaid mälestusmärgi rajamise eest seisid ja palju eeltööd ära tegid. Nimede kogumist alustas Otto Mägi ja hiljem tegutses ta koos Kerdega, et leida vajalikke isikuid ja raha. Kärđla linnavalitsus rajas mälestusmärgi, läbides eelnevalt palju vajalikke protseduure. Tänu mitmete ametnike heale tööle sai see lõpuks valmis.

Mälestusmärgi avamisüritused algasid 25. mail kell 10.00 piduliku jumalateenistusega Kärđla kirikus. Teenistusel mälestati 729 Teises maailmasõjas hukkunud hiidlast. Vaatamata üle kümne aasta kestnud nimede kogumisele leidis Otto Mägi hiljuti veel 45 hukkunu nimed Leo Oispuu raamatust „Eestlased vene sõjaväes 1940-1945. Estonians in Russian Armed Forces in 1940-1945“. Neid mehi praegu mälestusmärgil kirjas ei ole, kuid õnneks on seal ruumi ja nimed raiutakse sinna hiljem. Kui keegi teab veel sõjas hukkunuid, palume võtta ühendust Kärđla linnavalitsusega valitsus@kardla.ee.

Kell 13.30 algas Kärđla keskväljakult rongkäik mälestusmärgi juurde. Rongkäigus nägi sõitmas sõjatehnikat, mängimas Emmaste puhkpilliorkestrit, marssimas kaitseliitlasi ja naiskodukaitsjaid, noorkotkaid ja kodutütreid ning Savonlinna reservlasi ja Soome kaitseliidu püramiidhoidjaid. Pealtvaatajad said alguses kõnniteel seistes rongkäiku vaadata ning hiljem ise rongkäiguga liituda. Ühiselt mindi mööda Rookopli, Sadama ja Posti tänavat parki mälestusmärgi juurde. Seal said vanemad inimesed istuda. Orienteeruvalt osales rongkäigus ja mälestusmärgi avamisel 700-800 inimest.

Mälestusmärgi avatseremoonia viis läbi näitleja Raivo Trass. Koor alustas lauluga „Eesti lipp“. Sellel ajal viidi lipud mälestusmärgi juurde alustesse, kus oli kogu ürituse vältel organiseeritud lipuvalve. Ühiselt lauldi Eesti

Mälestusmärk Teises maailmasõjas hukkunud hiidlastele. Foto: Enn Veevo

hümni. R. Trass luges vahepalana mõtiskluse.

Kärđla linnaeapea Georg Linkov tegi sissejuhatava sõnavõtu, misjärel suundus ta koos Heino Kerde ja Otto Mägiga skulptuuri ehk poisi juurde, et see vabastada valgest kattest. Katte võtsid vastu naiskodukaitsjad. Järgnes Mägi ülevaade mälestusmärgi rajamise ajaloost ja tänusõnad kõigile tegijatele.

Monumendi õnnistasid sisse EELK peapiiskop Andres Pöder ja EAÖK metropoliit Stefanus. Ühiselt lauldi koos kooriga „Hoia, Jumal, Eestit“.

Eesti Vabariigi poolt võtsid sõna Riigikogu liige Urve Tiidus ja Kaitseministeeriumi esindaja kindralleitnant Johannes Kert. Mälestusmärgile asetati riigiasutuste pärjad. Meeskoor laulis „Laul kaugest kodust“ ja „Teretus“. Pärast kahte laulu asetati Hiiumaa omavalitsuste ning Hiiumaa Vabadusvõitlejate ja Represseeritute Ühingu pärjad. Järgnesid Hiiumaa maavanema kohusetäitja Piret Sedriku, Hiiumaa Omavalitsuste Liidu esimehe Jaanus Valki, Soome Vabariigi Kaitseliidu esindajate ning Eesti Memento Liidu juhatuse liikme Anne Eenpalu sõnavõttud. Tseremoonia lõpetas Gustav Ernesaksa laul „Mu isamaa on minu arm“. Kaitseliit lahkus platsilt.

Nüüd jäi eraisikutele aega pärgade

asetamiseks. Kellel oli kiire, sai suunduda pargi teise otsa, kus pakuti sõdurisuppi, sai kuulata ansambli Untsakad esituses sõdurilaule, vaadata relvanäitust ja sõjatehnikat. Osta sai ka Mägi raamatut „Hiidlased II maailmasõja lahingutes“.

Õhtul kell 18 toimus Kärđla kirikus Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert. Kõigil oli võimalus tulla kuulama ühte Eesti absoluutset tippu meeskooride hulgas, kes tänavu tähistab oma 100. juubeliaastat.

25. mai 2012 oli päev, mis jääb ajalukku. Hiidlaste jaoks oli mälestusmärgi rajamine ja avamine suursündmus ja ühtlasi ka omavahelise kokkuleppe kinnitus sellele, et me austame ja mälestame kõiki hukkunuid sõltumata sellest, kelle vägedes sõiditi. Nad olid meie mehed.

Annely Veevo
Kärđla Linnavalitsuse teabe- ja projektijuht

Pilistveres avati mälestusmärk radiatsiooniohvritele

Marju Toom Pilistveres

Aprilli lõpus õnnistas Andrease koguduse õpetaja Hermann Kalmus Pilistveres radiatsiooniohvrite mälestusmärgi. Kivi on püstitatud kõigile inimestele, kes Nõukogude Liidus allutati tervisele ohtliku tasemega radiatsiooni toimele.

Mälestusmärgi lasi möödunud aasta 3. detsembril paigaldada Marju Toom, kes küüditati koos vanematega Semipalatinski polügooni lähistele, kus toimusid Nõukogude tuumarelvade katsetused.

Sõrulaste tegus aasta

Käesoleval aastal möödub 73 aastat päevast, mil kaks vaenujalal olevat suurriiki – stalinistlik Nõukogude Liit ja natsistlik Saksamaa sõlmisid vastastikuse mittekallaletungi ning sõpruse ja mõjupiirkondade jaotamise lepingu Euroopas. Peagi alustasid need samad kaks „sõbralikku“ suurriiki teineteise hävitamise verist sõda ja hakkasid ellu viima oma ideoloogiat: teiste maade anastamist, rahvaste ahistamist, orjastamist ja hävitamist.

Sellest ajast on Euroopa taevast sahvatanud tapvad pikselöögid, müristanud mustad äikesepilved, rahena sadanud alla ja merre voolanud palju vett. Sellest tulenevat vägivalda, kurjust ja hävingut said tunda peaaegu kõik Euroopa rahvad.

Kõike seda on leevendanud aeg ja Euroopa on hakanud tundma end ühisperena, taevast on muutunud selgemaks ja sinisemaks.

Natsismiohvrite Eesti esindusorganisatsiooniks on Eesti Natsismiohvrite Ühing. Selle plaanipärasest tegevusest organiseerib ühiskondlikel alustel omaalgatuslik teotahteline juhatus. Peamise liikmeskonna moodustavad võõrvõimu poolt 1944. aasta sügisel Saksamaa töölaagritesse deporteeritud Sõrve

poolsaare elanikud – sõrulased.

Ühingu tegevuse jätkusuutlikkuse arendamiseks taastati möödunud aastal nn varjusrumas olnud ühingu Saaremaa osakonna tegevus. Selle uus aktiivne ja teotahteline juhatus soovib oma tegevusega koondada Saaremaal elavaid natsismiohvriteid, organiseerida neile meeldivaid kultuuriüritusi, koostööviimisi, läbielatud mälestuste jäädvustamisi.

Möödunud aastal ilmus Eesti Natsismiohvrite Ühingu väljaandena raamat „Sõrulaste kurbloolisuse tee“. See raamat kajastab ajalisel võimalikult tõepäraselt sündmusi, millega kaasnesid Nõukogude Liidu ja Saksamaa okupatsioonivõimude kuritegelikkus Sõrve vemaal. Raamatus kirjeldatakse Saksa sõjaväevõimude poolt perekondadena peaaegu kogu Sõrve rahva vägivaldset represseerimist ja nende ränki kannatusi Saksamaa sunnitöölaagrites. Samuti pööratakse raamatus tähelepanu ka Eesti Vabariigi ja Saksamaa Liitvabariigi uue põlvkonna suhtumisele vägivaldsetes ohvritesse, nende õiguste kaitsele ühingu poolt, sotsiaalhoolekande arendamisele ja mälestuste jäädvustamisele.

Üheks traditsiooniks on ühikul ku-

jununud mälestusekursioonide korraldamine. Nende eesmärk on mälestada kurjuse toimumist ja meenutada mälestusmärkide juures selle kurjuse ohvreid. Eelmisel aastal oli ekskursioon marsruudil Saaremaa-Sõrve.

Möödunud aasta oktoobri lõpus toimus kokkusaamine ka Tallinnas. Koos mõtiskleti minevikust, olevikust ja tulevikust, rõõmudest ja muredest, suheldi omavahel.

Meeldiva mulje jättis osavõtt veebruaris Estonia kontserdisaalis korraldatud üle-eestilisest represseeritute mälestuspäevast, millega tähistati samaaegselt Eesti Vabariigi aastapäeva.

Juulikuus toimus kollektiivne külas käik Tallinna Botaanikaaeda.

Kõik see omaalgatuslik tegevus ühendab natsismiohvriteid. Tahame pakkuda neile meeldivaid vaba aja veetmise võimalusi, mis leevendavad suhtlemisvaegust. See kõik teeb neid hingeliselt ja vaimselt rikkamaks. Nad teavad, et nende kannatusi ei ole unustatud.

Herbert Gailan

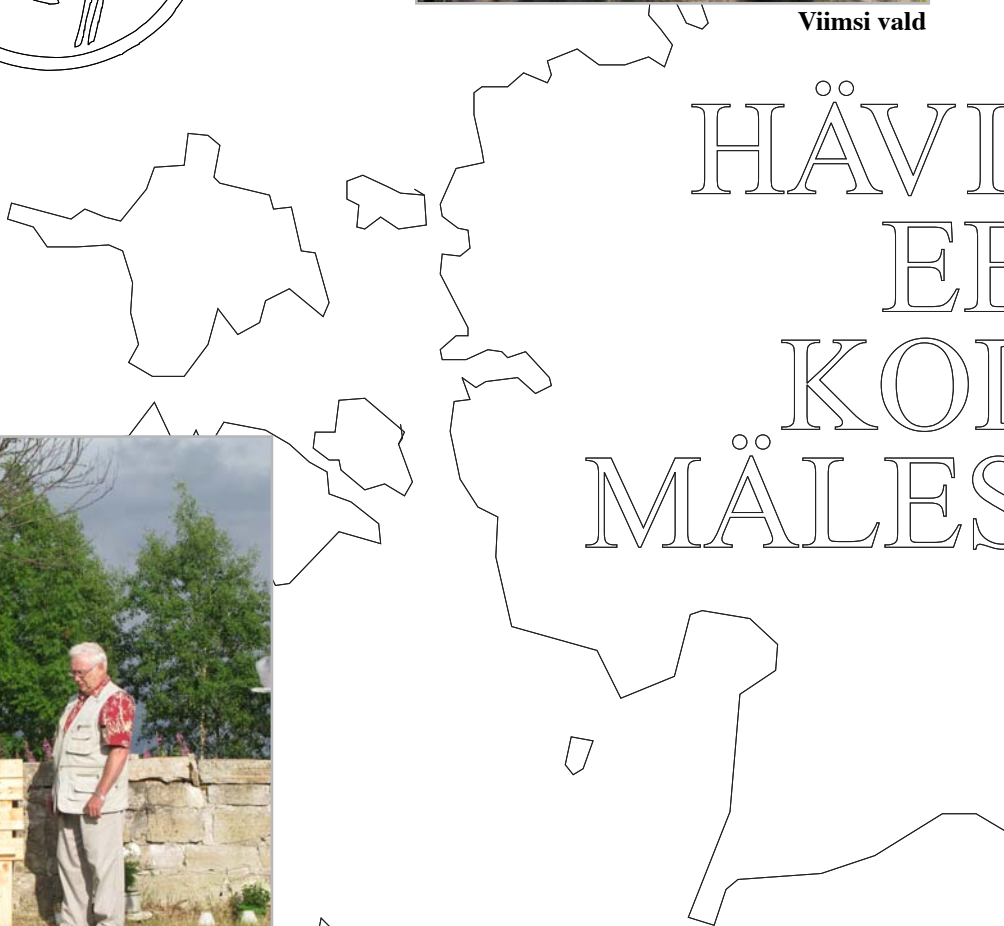

Viimsi vald

Lümanda vald

HÄVI
EE
KOI
MÄLES

TATUD
ESTI
OUDE
STUSEKS

Vaivara vald

Möniste vald

Kodu sai valmis

28. juulil, ajal, mil kõrgrõhuala oli võtnud Eesti oma embusesse ning kuumakraadid ulatusid troopilise kliimavöötme keskmisteni, sai Prangli saarel valmis üks kodu. Leppneeme sadamast Viimsis tunniajalise meresõidu kaugusel asuval saarel avati mälestussein ja tahvel hävitatud Eesti kodude mälestuseks.

Kuus aastat tagasi jõudis Murtud Rukkilille Ühingu esimees Enno Uibo järeldusele, et pikalt hinges kriipinud mõte tuleb teoks teha. Paljud küüditamiste käigus tühjaks jäänud kodud olid aastaid hiljem varemetes. Põrandad, kus olid astunud lapse paljad jalad, olid mattunud varemetesse. Kus kunagi olid peenrad, kasvas nüüd umbrohi. Palju kodusid ehitati küll tammsaareliku töökuse ja järjekindlusega üles, kuid mitmed talukohad ei kuulnud enam kunagi laste rõõmukilkeid. Need kodukohad vajasisid mäletamist ja austust.

2006. aastal avati Võrumaal Mõnistes Eesti Kodu mälestuskompleks. Ki-

visein ja ahi sümboliseerivad kodu püsivust ning elujõudu. Kodu on inimese pühapaik ning seda ei saa hävitada ei võõrvõimud ega pommirahe.

Mõniste on Eesti lõunapoolseim vald ning osaline projektis "Tipud kokku", mis korraldab Eesti kõige põhja-, lõuna-, ida- ja läänepoolsema valla koostööd. Mõniste poolt on projekti eestvedajaks hakkaja naisterahvas Katrin Roop, keda hakkas kummitama idee, et igas vallas võiks olla mõni ühendav lüli. Murtud Rukkilille Ühingu eestvedajatega arutledes jõudsid tipuvaldade entusiastid otsusele, et iga vald peab saama ühesuguse mälestustahvli, millele leitakse aluspind kohalike elanike jaoks ajalooliselt olulises paigas. Nii luuakse igasse Eesti äärde sümboolne kodusein, mis tervikuks valmides meenutab kodu. See kodu oleks nii suur ja tugev, et ükski kurjus seda hävitada ei suudaks.

Valdade esindajad olid ideest huvitatud ning läänesein avati 2011. aasta

suvel Lümandas. Mälestustahvli asukohaks said vana koolimaja varemed. 2012. aastal valmisid kaks viimast seinat. Esimene neist Ida-Virumaal Vaivara vallas, kus koduseinaks sai varemetes rahvamaja üks sein. Kodu sai valmis aga Viimsi vallale kuuluval Prangli saarel. Kivisel rannal, seal, kus lõpeb männimets ning algab lõputu meri, on nüüd palkidest ehitatud majaseina meenutav mälestusmärk. Meie kodud on hoitud ning mäletatud. Eesti ääremaad pole enam ükski. Need on looduskauhid paigad, mis peavad olema veel eriti tugevad ja elujõulised, et meie kodumaad koos hoida.

Ere Uibo

Noored meie ühingu

Kuulsin hiljuti MRÜ esimehelt Enno Uibolt, et meil hoogustub noortekogu töö. See teeb rõõmu, see on põlvkondade vahetus, mis võtab vastu otsese info ja kannab edasi ajaloo tõe. Me oleme eluga edasi läinud, püüdnud maha matta kibestumise, kohati on see korda läinud, kuid ei saa öelda, et küüditamine ei muutnud meie elu. Muutis kindlasti. Tagasi tulles ei saanud alustada sealt, kus pooleli jäi. Aastad olid läinud ja tuli elada teisiti, eriti siis, kui tegemist oli tervisekaotusega Siberis.

Meie noortekogus on tublid noored, kes hoolivad meist ja on võimaluse piires meie abiks. Abiks võib olla

mitmel moel ja on vahel vähesestki suur abi. Toon isikliku näite. Põen raskekeujulist müasteeniati, kannatan liikumispuude all. 23 aastat tagasi tulin 5-aastase lapselapsega koju. Seisund oli nii raske, et mina toetusin 5-aastasele ja tema aitas mind. Kuidagi koju jõudes heitsin toibuma voodile ja nägin hirmunud lapse silmades suurt muret, kui ta ütles: „Vanaema, pea vastu, kui suureks kasvan, siis ma hoolitsen sinu eest.“ Ma sain sellest lubadusest abi ja olen vastu pidanud.

Poiss ise on oma eluga pakkunud palju rõõmu ja praegugi on suureks elamuseks näha paaril korral nädalalas

lapselapse tegemisi. Kui aga mõned meist on jäänud üksikuteks või kaotanud lähedased, siis neile on asendamatu selline abi, mida saavad pakkuda noortekogu liikmed. Jõudu teile, meie noored!

Urve Viksi

Komisjon, mis tegeleb sotsiaalsete tagatistega

Usuasjade osakond tegeleb lisaks usulistele ühendustele poliitiliselt represseeritud isikute küsimuste lahendamiseks.

Alates 1993. aastast kureerib Eestis usuasjadega seonduvat Siseministeerium. Usuasjade osakonna vastutada on riigi, omavalitsuste ning usuliste ühenduste vaheliste suhete arendamine, kirikuvaradega seotud küsimused ning usuelu analüüsimine.

Alates 2009. aastast on regionaalministri valitsemisalas ka represseeritute ja represseeritute võrdsustatud isikutega seotud ülesannete täitmine. Sinna alla kuulub vastava asjatundjate komisjoni juhtimine,

represseeritute mälestuste jäädvustamine ning okupantriikide represseeritute uurimise korraldamise toetamine riigieelarveliste eraldiste kaudu.

2003. aastal moodustas valitsus komisjoni poliitilistel põhjustel represseeritud inimeste sotsiaalsete tagatiste küsimuste läbitöötamiseks. Alates 2009. aastast on kvartaalselt koguneva asjatundjate komisjoni esimees regionaalminister. Represseeritute komisjoni kokkukutsu- mise ja teemakohase kirjavahetuse korraldab siseministeeriumis usuasjade osakond. Igapäevase töö kureerimisega tegeleb aga Eesti Represseeritute Abistamise Fond, mis

korraldab vastava riigieelarvelise eraldise kasutamist.

Sotsiaalsete tagatiste kindlustamise kõrval tegeleb fond ka mälestuste kogumise ja talletamisega. Näiteks esitleti 2011. aasta juunis Eesti Memento Liidu algatatud ja kooliõpilaste ning õpetajate abiga valminud raamatut "Siberi karm kool" 72 inimese meenutusega.

Allikas: Regionaalministri valitsemisala Aastaraamat 2011

Eesti Represseeritute Abistamise Fond 2011	Eesti Represseeritute Abistamise Fond 2012
Toetussumma kokku 319 558 eurot	Toetussumma kokku 255 646 eurot
150 000 eurot põhikirjajärgselt soodustatud isikute tegutsemistoetuseks.	160 000 eurot põhikirjajärgselt soodustatud isikute tegutsemistoetuseks.
79 646 eurot repressioonide ja vabadusvõitluse ajaloo uurimiseks ning mälestuste jäädvustamiseks.	73 646 eurot repressioonide ja vabadusvõitluse ajaloo uurimiseks ning mälestuste jäädvustamiseks.
63 912 eurot sihtotstarbeline toetus kommunismiohvrite memoriaali rajamiseks.	66 000 eurot: uurimistööd, trükised, mälestusmärgid, mälestustahvlid, konverentsid.

Lähemale maailma äärele

Murtud Rukkilille Ühingu reisiseltskond (32 inimest) avastas juulikuus Kesk-Norra müstilisi võluisid. Teekonnal saatsid meid Tensi-Reiside giid ning OleRai bussijuht.

Fjord Norras

Oli varahommik. Võiks ju mõelda, et päike tõuseb igal pool samamoodi – see on ju üks ja seesama särav täht, mis heidab oma kiiri kõigile. Loodus ei hooli inimeste sotsiaalsest seisusest, rikkusest või vaesusest ega rahvusest. Näo päikese poole keerates oleme kõik võrdsed. Ometi pole aga päikesetõus igal pool samasugune. Palju oleneb muidugi ka sellest, kui avatud me oleme, et oodata suvehommiku unesegasuses uue päeva algust, mis saabub hiilides ja väikeste sammudega. Nii vähe võib looduses korruga muutuda. Ning mis ometi on see väärt kõigi murede ja probleemide kõrval, mida inimene oma hinge korruga kanda võtab.

Ja päike tõuseb

Kesk-Norras Torsetlia kámpingus tõusis päike tol hommikul samamoodi, nagu nägi seda helilooja Edvard Grieg, kes kirjutas oma nähtu põhjal “Hommikumeelo”. Karge põhjamaine

õhk on ilmselt liiga puhas, sest tekitas kirjeldamatut joovastust. Seda õhku on ilmselt vähe hingatud, nii kaugel on kogu muu asustus. Lõpuks ta tuli. Tasahilju hiilis päike silmapiiril oleva mäe tagant välja nagu puhkev õienupp.

korruga oli nii palav. Polnud pikka värvidevängu nagu loojangu puhul. Torsetlia kámping asus kolm korda kõrgemal kui Suure Munamäe tipp ning kirjeldamatult uhke tunne oli päikesele lähemal olla.

Laev tõstis purjed üles öises fjordis...

Norra on täiesti õigustatult uhke oma fjordide üle. Oli kord aeg, mil liustikud taandusid ning vabastasid maapinna. Merevesi on tunginud kaugele sisemaale ning muutnud Norra ranniku narmendava vaiba sarnaseks. Vesi on külm, mäed fjordi ümber on järsud ja kõrged, mõnel pool isegi püstloodis. Süngel veega fjord meenutab pigem mägijärve kui merd. P alju erinevaid laevu sõitis mööda seda majesteetliku veekogu. Kuskil sõitis kindlasti ka mõni väike valge purjekas, mis arglikult oma purjed tõstis ning liugles tasa üle süngel vee, mäenõlvadel saatjaks norra rahvuskultuurist pärit trollide teravad pilgud.

Reisiseltskond Uvdali püstpalkkiriku juures

Edasi läks juba kõik väga kiiresti. Kõik oli nii helekollane ning pani silmi kistsitama. Kaste sätendas rohukõrtel ning

Tunneli lõpus on valgus

Eks inimene püüab alati oma elu mu-

gavamaks muuta. Mägede sisse rajatud tunnelite abil on muutunud vahemaad lühemaks ning paljud imekaunid paigad inimsilmale lähemale tulnud. Paraku on inimesel siiani raske mõista,

lõhn. Kui terve reisi ajal saatnud päike sadamalinnas Bergenis hommikul pilve taha läks, polnud selles midagi üllatavat. Bergenis pidigi tihti vihma sadama. Kerge uduvihm oligi parim aeg

läheduses asub uhke kunstimuuseum maailmakuulsate maalidega. Vaid veidi eemal on suur sadam, mis ootab nii uljaid lõbusõitjaid, vaikkeid purjetajaid kui kalureid.

Bryggeni kaipealne Bergenis

et loodust ei saa alistada. Mägitel ja tunnelites liigeldes tuleb unustada ülbus ja rullnoklus, mida inimene kui looduse kroon tihti viljeleb. Gaasipedaali vastu maad surumine võib lõppeda üsna pika õhulennuga.

Norra pikim tunnel on 24 km pikk. Meie reisi pikim läbitud tunnel oli siiski poole lühem. Tunnelis võis aimata kujutluspilti, mis kerkis Griegil silme ette, kui tema peas sündis “Mäekuninga koopas”.

Lase oma meeled valla

Maailm on liiga suur, aga inimese elu liiga lühike, et kõike näha ja avastada. Igast paigast võtab aga inimene kaasa mälestused, mida aitavad lisaks nägemismeelele elus hoida ka kogetud maitset. Nii võib mälestus Norrast maitseada kui vintske vaalaliha, mis meenutas veiseliha ning nägi välja nagu praetud maks. Mõnele teisele maitseb Norra aga kui karamellimaitseline ja suusulav kitsejuust. On aga üsna tavaline, et Norrat meenutades lööb ninna kala-

kuulsa kalaturu külastamiseks. Kogu oma pikkuses letile heidetud kalade eluküünal oli kustutatud vaid loetud tunnid tagasi. Taevast tilkuv vihm võimendas meresoola mõrkjat lõhna ning lõhnbuketid löid õitsele.

Linnaidüll

Norra pealinn Oslo tervitas meid kuningriigile omase majesteetlikkuse ning heaoluühiskonnaliku rahuga. Pealtnäha pole Oslos midagi muutunud pärast möödunud aasta 22. juuli terrorirünnakut. Veel aasta hiljem on plahvatuses räsitud valitsuskvartali majad ehituskile all. Norra kinnitab endale, et on vaba maa, kus valitseb demokraatia ja sallivus. Tõepoolest, Oslo peatänaval on inimesi igast maailma nurgast. Igal sammul võib kuulda erinevat keelt. Need inimesed on õnnelikud, nad ei hooli kellegi teise arvamusest. Mis toimub aga kohalike hingest? Kindlasti pole kõik enam täiesti endine. Hirm on muutnud nad ettevaatlikumaks. Oslo on väga mitmekülgne linn. Rahvarohke kaubandustänavaga vahetus

Las jääda kõik, mis hea

Norra on kirju nagu kaltsuvaip, kontrastide maa. Loodus näitab seal oma kõige ürgsemat palet. Püstloodis teravatipulised mäed on kaunis silmailu ning on imetusväärne, kuidas inimene elab harmoonias loodusega. Nii võimsa loodusega riigis ei saa inimene enast kõikvõimsana tunda. Pole mõtet ehitada uhkeldavaid pilvelõhkujaid, tõmmata maapinda siledaks ega panna vett tagurpidi jooksuma. Ainult nii võib näha väge ja võlujõudu, mis on suurem inimese oskustest ja jõust.

Kui kodu hakkas iga bussipikkusega lähenema ning Stockholmi sadamas ootas laev, oli aeg teha kokkuvõtteid. Kiideti, et reis oli hästi korraldatud. Nädalaga nägi ära kõik, mis reisikavas kirjas ning rohkemgi veel. Liikumistempo sobis nii noortele kui vanadele. Ilm oli soe ja päikseline, vihma tibutas vaid paar korda. Suure ülekaaluga valiti järgmise aasta reisisihiks Horvaatia.

Ere Uibo

Murtud Rukkilille Ühing soovib minevikku selgeks rääkida

Mineviku kohta on olemas mitmesuguseid ütlusi. Kes peab olnud „hellesiniste mägede“ peegelduseks, kes millekski muuks. Aastate möödudes omandavad sündmused ja meie käitumine nende keerises sootuks teistsuguse ilme – mida aeg edasi, seda enam nähakse ajalugu läbi erinevate spektrite. Ning hilisemate sotsiaalsete probleemide lahendamisel suunatakse ikka ja jälle pilk minevikku, et sealt süüdlasi leida.

Eesti on võrreldes Lääne-Euroopa riikidega teistsuguses olukorras: 1939-1945 hinge löödud haavad on alles nüüd korralikult armistuma hakanud – lõppes kõik ju alles paarkümmend

tunneme huvi, kuid mida me ei kasuta sisepoliitilises heitluses. Eestlaste ja muukeelse elanikkonna vastandamine mineviku platvormil võib olla tõhus viis emotsionaalsete valijate püüdmi- seks, kuid pole kuigi mõistlik meetod, arvestades riiklikku järjepidevust. Sest viha tekitab trotsi, trots aga omakorda uut viha.

Valimised peavad keskenduma tä- nasele

Tulenevalt eeltoodust otsustas MRÜ Noortekogu kokku kutsuda erakondi hõlmava ümarlaua „Selge minevik – parem tulevik“.

Ümarlauast osavõtjad

aastat tagasi. Seega meie elu on siiani paljuski mõjutatud Teise maailmasõ- jast ja selle järgnenud Nõukogude oku- patsioonist.

Minevik peab saama rahu

Ometigi tuleb minevikul lasta minna. Kui üks riik tahab eksisteerida, kui üks rahvas tahab elada, tuleb nautida tänast ja planeerida homset. Minevik peab olema meie jaoks midagi sellist, mida tunneme, mida austame, mille vastu

Esimene kohtumine toimus 12. juunil Tallinnas. Olgugi, et erakondade esin- dajatel (kohal olid nii Reformierakon- na, IRL-i, Keskerakonna kui Konser- vatiivse Rahvaerakonna esindajad) oli mitmeid küsimusi teema aktuaalsuse kohta, jõuti ühiselt siiski arusaamisele, et teatud eetikanormide kehtestamine ajalooliste sündmuste kasutamise osas on vajalik. Sest vaieldes mineviku üle unustame sageli olmeprobleemid, mil- lede lahendamisega poliitikud ju tege- likult peaksid tegelema.

Veteranid pole mõeldud laste hir- mutamiseks

Ümarlaua eesmärk ongi jõuda kok- kuleppeni, mille tagajärjel loobuksid erakonnad olnu kasutamise valimis- võitluses. Olukord, kus parteid posti- tavad eestikeelsetesse postkastidesse ühte, venekeelsetesse aga teistsugust materjali, loob soodsa pinnase elanik- konna lõhenemiseks. Pole vist vaja olla ühiskonnateaduste doktorant tead- maks, et kui ühed mälestavad sõjaohv- reid Sinimägedes, ei tohi neid sõimata fašistideks ega nendega muukeelse ela- nikkonna lapsi hirmutada. Ja kui teised teevad sedasama pronkssõduri juures, ei tohi ka nende tegevust sisepoliitil- ses võimuvõitluses kasutada. Vastasel juhul võib inimestes kasvav pingeline hetkel vallanduda ning tehtut kahetse- da hiljem on juba hilja.

Loomulikult ei lahenda üks paber midagi. Selles veendus omal ajal juba Chamberlain, kelle üllatuseks väärtus- likust paberist hoolimata Euroopa rah- vad üksteist kuus aastat sihilikult teise ilma saata püüdsid. Kuid samas tuleb mees pidada, et iga uue tava juuruta- mine saab demokraatlikus ühiskonnas alguse ikka tõdemusest, et nii on vaja.

Simmo Saar
Murtud Rukkilille Ühingu
Noortekogu

Kodu tähtsus läbi aegade

Kodu on mõiste, mis on tihedasti seotud perekonna ja mugavusega. Mugavust annab kodule ka perekond, aga suure osa sellest teeme meie ise. Miks ma niimodi arvan? Kuna kui kodu ei oleks seotud perekonnaga, siis saaksime koduks nimetada igat korterit või maja. Perekond on mitte ainult abielupaar, ema või isa. Ka üks inimene võib käituda nagu perekond. Ta teeb oma majale iseloomuliku tunnuse. Ostab asju, mis on just tema maitse järgi valitud. Sellest tulebki mõte, et kodu on peremehe nägu. Sellest tulebki mugavus. Kodu on see koht, kus on mugav ja kus on kodune tunne.

Vanasti nimetati koduks seda kohta, kus elati. Tänapäeval ei ole see eriti palju muutunud. Lihtsalt inimesed rändavad rohkem. Aga on palju rohkem juhtumeid, kui see on ainult ajutine ja inimesed tulevad koju tagasi. Minu kodu on see koht, kus on minu perekond, sõbrad ja ka minu armastatu. Kui mina ehitaks endale maja, teeksin selle nii mugavaks, et ma ei tahaks sellest kunagi lahkuda.

Ma pean oma sõpru väga tähtsaks. Varem oli mul kodu Venemaal. Mul jäi sinna palju sõpru. Nüüd on mu kodu Eestimaal ja ma ei saa nüüd väita, et mul on kaks kodu, aga ma ei saa väita ka vastupidi. Minule on palju inimesi esitanud küsimuse, kus on parem - kas siin Eestimaal või seal Venemaal? Ma ei saa kunagi sellele küsimusele vastata. Ütlen, et ma ei tee vahet. Ja see on tõsi. Seal on mul mugav ja siin on ka mugav. Seal on mul perekond ja sõbrad. Siin on mul perekond ja sõbrad.

Kodu ei ole koht. Kodune tunne võib tekkida ka sõpradega olles. Kui on tunne, et on tõesti hea olla. Kodude tunne on ka siis, kui majas on kõik peremehe maitse järgi valitud. Kodu on see, kui majas elab peremehe perekond. Ma ei näe põhjust nimetada inimesi, kes rändasid oma sünnipaigast kuhugile võõrale maale, kodututeks. Nad lihtsalt leidsid endale teise kodu.

Ka on neid inimesi, kes põgenesid oma kodupaigast. Religioossetel või muudel taolistel põhjustel. Nad põgenesid sellepärast, et neil ei olnud mugav seal elada. Me kõik teeme nii. Kui meil ei ole mugav, teeme me endale mugavad elutingimused. Mõnikord seda ei saa oma sünnipaigas saavutada.

Konstantin Jermošin
Jüri Gümnaasium
10. klass

Õpilased analüüsisid kodu tähtsust

25. mail autasustati Mõnistes põhikooli- ja gümnaasiumiõpilasi, kes võtsid osa Murtud Rukkilille Ühingu korraldatud koduteemalisest esseekonkursist. Kokku osales ligikaudu kolmkümmend õpilast neljast koolist, kellel oli valida kolme teema vahel:

„Kodu tähtsus läbi aegade“, „Kodu on oma peremehe nägu“, „Minu kodu on mu kindlus“.

Esseesid kogunes kõigil kolmel teemal ning korraldajate sõnul analüüsisiti koduteemat igati mitmekülselt.

Lähimateks kirjutajateks olid Mõniste Kooli õpilased, kõige kaugemalt saabusid esseekonkursi lõppüritust ja „Rukkilille kodu 2012“ auhinna jagamist jälgima Rae valla Jüri Gümnaasiumi kümnenda klassi õpilased. Murtud Rukkilille Ühingu esimehe Enno Uiibo sõnul kujuneb konkursi korraldamisest loodetavasti traditsioon. „Kodu ja selle tähtsus pole aktuaalne mitte ainult küüditatute jaoks – kodutunde ja koduarmastuse säilimine on Eesti riigi oluliseks alustalaks ning jätkusuutlikkuse eelduseks,“ sõnas Uiibo.

Simmo Saar

Politruk pajatab ja metsavend muheleb

Politruki punavor

Oli sõjajärgne periood, mil kolhoosikord pidi tooma õnne meie õuele. Oli viisaastaku vältimatu plaan ja inimese kohustused riigi ees. Üks pisike kolhoos valmistus väärikalt andma esimest vilja riigile. Kes ees, see mees, ja esimene sai punalipu autasuks. Kõige usinam ka pildi rajoonikeskuse autahvlile. Koguti viljanatuke hoolega kokku ja pandi kulaku aita salve hommikut ootama. Uks pitseeriti kinni ja püssiga sõdur seati valvesse. Ei küsitud, kas sul on kodus leivatükikest laual.

Kuna ait oli ehitatud maast kõrgemale ja toetus neljale kivile, tekkis metsavendadel plaan, mis ka teoks tehti. Sügisöö varjus hiiliti aida juurde. Oodati, kuni sõdur norisema hakkas. Siis läks kõige kõhnem vend aida alla. Laotas palaka laiali ja puuris oherdiga salve alla mitu auku. Vili sahis palakale, mis lohistati välja.

Hommik algas kärarikalt. Hobused vankritega, politruk, kolhoosi esimees ning kolhoosnikud valmistusid vilja kotti ajama, et siis punavoris loosungite ja karmoškahelide saatel punavor tee saata. Pole vaja selgitada, mis juhtus, kui asjamehed seisid tühjaksjooksnud salve juures. Vaid vankrirattad veeresid üle loosungi.

Mets on vaese mehe kasukas

Enamik külaelanikke ja metsavendad said omavahel hästi läbi, aidati ja vajadusel hoiatati teineteist. Kuna kõik kuulus riigile, aga täpselt ei teatud, kes on riik, siis oli peataolekut igal sammul. Oli lesknaine hädas talve tulekuga. Normipuud olid kütteks ära tarvitatud, aga lapsed tahtsid sooja tuba ja sooja suppi. Toimekas metsavend lõikas kuivanud pedaja maha ja viis lesknaisele kuuri.

Oli sealkandis metsavahiks tulihingeline kommu. Metsas kolades leidis ta värske kännu, hakkas sealt jälgi ajama ja jõudis lesknaise kuuri. Oi seda tänitamist ja jalalt jalale hüppamist. Riigivaras! Lesk proovis enda kaitseks midagi öelda, aga see oli õli valamine tulle. Kuna oli juba pimedaks läinud, lõikas metsavaht puu tüvepoolsest otsast ketta, et hommikul asjameestega edasi asju ajada.

Metsavend oli kohe käepäras võtta, natuke aru pidanud, kihutas ta saega metsa.

Hommikul olid metsavaht, politruk ja veel manukaid lese ukse taga. Lähme aga vargust tuvastama, näe, õhtul tegin targasti, et lõikasin asitõendi otsast ketta kaasa. Paneme kännu peale ja ongi vargus käes. Astuti ulja metsavahi järel teele.

Küll sobitati kaasasolevat ketast, aga mis ei klappinud, see ei klappinud. Vargus jäi tõestamata. Politruk virutas metsavahile jalaga pehmesse kohta ja läks vandudes minema. Eemal puude varjus vajutas metsavend koni kustu, kohendas äsja kännult lõigatud ketta kaenla alla ja kadus metsa kaitsva kasukasiilu varju.

U. W

Krati rahapada

Juhtus see päris hiljuti viimase jaaniku ajal. Rahvas tuli kokku ilusasse jõekäärdu jaanipeole. Tuli löi leegitsema, õllekapp ringles, lõõts venitati pikaks kui urukoer. Noored kihistasid naeru ja tegid tantsu tuure. Eided rääkisid omavahel külaudiseid. Taadid olid mõnusalt õllepunsu ümber külili. No mida kõike seal ei arutatud. Päris vanakesed arutasid omaaegset juunipööret, kui kolhoosikord lubas õnne kohe igaühe õuele. Üks papi pajatas, et tegi toona enda arvates revolutsiooni ja pööras riigikorda, aga natuke palju sai pööratud. Tagasi enam ei saa kuidagi.

Kõndisin ka ringi, tantsust ei saanud asja, see nooremate asi. Kuulasin siin ja kuulasin seal, rüüpasin õlut ja kangemat.

Aeg läks, jaanituli hakkas raugema ning pildus viimaseid sädemeid. Kuulsin, kuidas Murueit oma tütreid koju kamandas. Võtsin ka kodutee ette. Seekord üksinda ja läbi metsa. Puude vahel sähvatasid sõnajalaõied, mille õietolm ajas mind kõhima. Ilmselt allergia.

Olin astunud tükk aega, mets oleks pidanud kohe lõppema ja kodu paistma. Silmasin puude vahel kummalist sinakat tuld, uudistasin ligemale. Meenus kuulnud lugu rahapesust ja rahakuivatajatest. Ehmatasin kaineks: keset legendikku oli ilmatu suur pada, mille all põles sinakas tuli. Paja ääres olid telingud ja nendel seisid mõned tähtsa olekuga isandad ja liigutasid hangudega midagi pajas.

Paja ümber oli kobaras igasuguseid liikuvad olen-deid, oli seal pikki ja lühikesi, pakse ja peenikesi, karvaseid ja kiilakaid. Kõik nad upitasid käsi hanguliigutajate poole ja kostus kisamõmin: „Mulle, mulle, veel veidi mulle!“ Mõnele visati midagi pajast, ei saanud aru mida, sest kõik käis kiiresti taskusse või kotti. Julgesin minna ligemale ja julgust kogudes ajasin käe pikka ja küsisin ka endale.

Hangumees viskas minule pilgu, silmad sähvatasid vihaleegis. Kuulsin veel: „Ah, sina ka veel siin tahtmas!“ Siis löi vägev löök kõik mustaks.

Toibudes olin oma kodus vetsupoti peal. Meenu-tasin, aga midagi ei meenunud. Süles oli rull toredat paberit, uurisin ennenägematut rulli ja kui hakkasin seda lahti kerima, siis oli see ilusti jaoks rebimis-joontega ja iga jao peale oli sisse pressitud kiri - kas sihtasutus või fond, fond või sihtasutus. Ei saanud sotti, aga küll ta ära kulub. Nii selle krati rahajagami-sega. See juhtus jaanipäeva öösel, kui kõik on ime.

Toimetused ei vastuta artiklite sisu eest. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Saates meile materjale ja kommentaare, annate meile õiguse nende avaldamiseks.